

BEHAVIORISMUS

koncepte, která klade důraz na veřejné pozorovatelné projevy jedince – v kontrastu se substančním dualismem, charakteristický je obrat od vnitřních stavů mysli k vnějším pozorovatelným událostem; vznik: konec 19. – počátek 20.stol

DŮSLEDKY OBRATU K BEHAVIORISMU

- problém jiných myslí – jakým způsobem lze zjistit, že mysl má někdo jiný?
 - Behaviorismus odpovídá na to, co jsou mentální stavy a jak souvisejí s fyzikálními stavy tím, že mentální stavy přesouvá do sféry veřejného a činí je tak pozorovatelnými a identifikovatelnými.
- problém interakce – interakce mezi duší/myslí a tělem
 - Behaviorismus překonává takový dualismus.
- problém „efemérismu“ - mentální stavy jsou skryté/tajné, těžko uchopitelné.
 - Behaviorismus odkrývá, uchopuje, popisuje a testuje.

POŽADAVKY VĚDY

- Novým požadavkem je veřejná testovatelnost (ovlivnění logickým pozitivismem) -> aby výpověď byla smysluplná, je nutné ji podrobit verifikovatelnosti
- Snaha „opravit“ i filosofii a psychologii na vědecké -> posunout tyto disciplíny na úroveň tvrdé vědy jako fyzika
- Behaviorismus se musí stát zároveň metodologií, aby postup při zkoumání mysli byl z pohledu vědy legitimní
- Vědecky (pozorovatelně) sleduje responze po určitém stimulu, tedy jak bude člověk reagovat na jednotlivé či řetězové stimuly; nepředpokládá se vnitřní status
- Lidské chování se má posuzovat pouze tedy na reakci chování podle určitých stimulů

ANALYTICKÝ BEHAVIORISMUS

- Jde o filosofický přístup, který si klade za úkol popsat povahu mentálních stavů (ontologická koncepce)
- Mentální stavy jsou to, co souvisí s pozorovatelnými jevy a stimuly (bez substance o sobě)
- Behaviorální redukce: všechny intencionální termíny jsou přeložitelné do popisu chování

CARL GUSTAV HEMPEL (1905 – 1997)

- Sám sebe za behavioristu označoval
- Zabýval se filosofií vědy – požadavek: smysluplnost výpovědi je dána možností verifikovatelnosti jejího tvrzení
- Privátní mentální stavy výše popsaný požadavek nesplňují, tzn. Nejsou verifikovatelné => nelze tvrdit, že někdo jiný má mentální stavy
- Přichází s behaviorálním popisem, který by splňoval požadavek smysluplnosti a neodkazoval na interní a privátní mentální proces, například: Olaf pozvedl obočí. – někdo (něco v někom) je za to zodpovědné Olafovo obočí se pozvedlo. – neodkazující mentální subjekt -> behaviorální popis (bezbarvý popis chování)
- Dle Hempela lze tedy mentální stavy nahradit behaviorálními popisy, například: Bolí mě zub. -> Můj zub má zánět. (Má ruka překrývá tvář., atp.)
- Problém: nelze ztotožnit behaviorální typ s behaviorálními procesy/projevy a naopak, zde: bolest zubu nemusí znamenat, že mám zánět a tvář si mohu držet i z jiných důvodů apod.
- Metalistické termíny tedy nelze jednoznačně identifikovat
- Více viz. Hempel – The Logical Analysis of Psychology)

KRITIKA BEHAVIORÁLNÍHO POPISU

- Příklad: Jdu ven a prší a chci si vzít deštník. -> behaviorální popis -> Levá noha se přesouvá z místa A na místo B, přitom se přesouvá těžiště těla, zatímco pravá ruka uchopuje deštník, který je rozkládán a ocitá se nad mou hlavou.
- Takovýto popis neidentifikuje, jestli venku skutečně prší nebo si беру deštník z jiného důvodu; není jasná příčina jednání, kterou by ale behaviorální teorie měla být s to dát. Vzorce jednání nejsou striktní, ale vícestupňové. Behaviorální redukcionismus není možný, neboť je cirkulární; v sekvenci projevů, které zahrnují „přeji si, chtěl bych, ...“, zahrnují i další mentální počín jako předpoklad (platí to i naopak). Kromě problému kruhovosti se vyskytuje při behaviorální redukci i nutnost předpokladů a závěrů, které musí být v dané analýze implicitně obsaženy, aby dávala redukci správný smysl. V neposlední řadě pak může každý mentální stav mít jiný behaviorální projev.

GILBERT RYLE (1918 – 1976)

- Bývá označován jako měkký behaviorista
- Jeho cílem je usouvztážení pojmů, které se ve filosofii mysli používají
- Filosofie by se neměla snažit být tvrdou vědou jako fyzika
- Dualismus je kategorizační omyl – duše a tělo nejsou objekty, chyba substančních dualistů -> duše/mysl není stejnou entitou jako počítač nebo papír apod.
- Příklad: Host chce vidět universitu, a tak mu ukážu areál, menzu, přednáškové sály apod. -> host se dopustí kategorizačního omylu, pokud bude chtít universitu spojovat s určitým jedním ohraničeným objektem.
- Na rozdíl od Hempela:
 - Nevychází z verifikacionismu, tedy smysluplnost není dána veřejnou testovatelností
 - Duše/mysl je sama projev, nikoliv příčinou projevů (jako v případě příkladu s universitou)
 - Mentální stavy nelze redukovat na behaviorální popis chování
 - Mentální stavy nelze redukovat jako vzorce jednání, jde o dispoziční jednání
- Dispoziční jednání
 - Mentální stav nelze popsat jakožto vzorec jednání ani potenciální vzorec jednání. Řada mentálních stavů jsou analyzovatelné právě v koncepci dispoziční. Tedy „přání, chtění, touha, ...“ jsou danou dispoziční mysli. Takové dispoziční pak tíhnou k tendenčnímu chování jistým způsobem. Dispoziční jednání není vnitřním stavem.
 - Příklad: křehkost -> dispoziční k „se rozbít“; přání -> dispoziční k „chovat se určitým způsobem“

ÚSPĚCHY BEHAVIORISMU

- Jsou tři otázky, na které musí každá teorie mysli odpovědět, aby se dala považovat za kompletní. Behaviorismu se to povedlo, přestože dané odpovědi utrpěly kritiku.
- Co je to mentální stav ?
- Mentální stav je totožný s chováním. Abychom popsali mentální stav, musíme popsat jeho vnější, dokazatelné projevy.
- Jak probíhá psychofyzická kauzace ?

- Mysl není objektem našeho zájmu, ale mentalistické fenomény se projevují zvenčí. Abstraktní pojmy nejsou prokazatelné, ale můžeme jejich definici přetvořit na popis chování. Chování může být projevem jakési dispozice organismu.
- Lze dokázat, že ostatní mají mysl ?
- Mysl se projevuje chováním, to je pozorovatelné. Pokud u někoho sledujeme chování, můžeme mu mysl připsat.

NÁMITKY VŮČI BEHAVIORISMU

- Mentální stavy nejsou nic jiného než aktuální či potenciální chování, mohou být bez ztráty čehokoliv nahrazeny díky behaviorální analýze
- Nesmí tam být onen subjekt, který má možnost ovlivňovat
- Musí být praktická, můžeme ji provádět – behaviorální analýza je možná

BEHAVIORÁLNÍ ANALÝZA NENÍ PRAKTICKY PROVEDITELNÁ

Behaviorální analýza bude neukončená

- Analýza pojmů – bolí mě zub, jsem přesvědčen, že venku prší, ...
- Musíme škrtnout já, být přesvědčen, očekávat...
- Behaviorální popis bude neukončený
- Soubor několika klauzulí – ruka se svírá kolem deštníku, jazykové projevy
- Analyzujeme pojem přesvědčení jako soubor behaviorálně korektních (bezbarvých) termínů
- Ale v určitém okamžiku tam bude zase mentální termín
- Behaviorista – dále jej můžeme analyzovat jako jistý soubor dispozic
- Kritik b. – ale stejně se tam pak objeví přesvědčení
- Proto problém – analýza bude neukončená
- Přání vyjadřujeme pomocí přesvědčení...
- Je to praktický problém, ale dá se jistým způsobem obejít, není to až tak zásadní problém

Analýza bude kruhová

- Zásadnější námitka
- Abychom analyzovali přesvědčení, potřebujeme přání
- Objeví se moment, kdy budeme samotné přání analyzovat pomocí přesvědčení – objeví se kruh
- Přesvědčení analyzujeme pomocí přání a pak přání pomocí přesvědčení → analýza selhává
- Příklad: Přesvědčení, že bude pršet, vede k tomu, že si přejeme nezmoknout. Přání nezmoknout analyzujeme jako přesvědčení, že bude pršet, a přesvědčení, že se tomu můžeme vyhnout a že takové a takové chování povede k tomu, že se tomu vyhneme.

Předpoklad, že je možná jednoznačná korespondence mezi typem mentálního stavu (přání, přesvědčení, ...) a popisem behaviorálního chování/projevu, je chybný

- není možné říci, že je možné typ mentálního stavu analyzovat dostatečně jako soubor typických behaviorálních projevů
- Jdu po cestě, přede mnou je medvěd
- Můžeme toho medvěda (setkání s medvědem a moje mentální stavy) analyzovat jako behaviorální projevy?
- NE – potřebujeme znát mnohem více o vnitřním životě subjektu/pozorovatele/mě
- Behaviorální vzorec se může měnit na základě našich mentálních stavů

- Bojím se X chci se vyfotit s medvědem, zajímám se o něj, jsem zvědavý
- Diametrální odlišnost v behaviorálním projevu
- Proto kritika pro behaviorismus
- Přesvědčení nemá jednu jedinou specifickou formu
- Můžeme se bavit o souboru behaviorálních projevů toho daného člověka! Ne však obecně – u jiného člověka to bude jinak; mezi nimi není souvislost
- Není korespondence mezi předpisem a mentálním stavem – překlad se může u různých lidí různit

BEHAVIORÁLNÍ ANALÝZA KVALITATIVNÍCH STAVŮ JE NEÚPLNÁ

Když mě bolí zub, behaviorismus je ostražitý k tomu, že mám i mentální projev bolesti

- Pocity, barvy a chuti
- Herec – hraje, že ho bolí zub X opravdu ho bolí zub
 - V případě takového herce by behaviorální analýza byla – dispozice předstírat (úmysl klamat...)
 - Analýza odhalí rozdílnost – toho, koho skutečně bolí zub, a toho, kdo jen předstírá – mentální stavy se liší
 - Super Spartan – co všechno ten člověk je schopen potlačit – první generace Spartanů to na sobě nedávali znát; další generace – mění se jazyková kultura, kultura obecně apod, baví se jen v behaviorálních termínech – ztratí dispozici klamat, jejich behaviorální analýza mentálních stavů by měla vypadat stejně, jako BA člověka, kterého nebolí zub, a Spartana, kterého zub bolí
 - Behaviorální analýza selhává, dva různé mentální stavy analyzuje stejně

(L. Wittgenstein) Behaviorální přístup je odtažitý a bolest, smyslové vjemy, počítky jsou chápány jako objekty, které nemohou být předmětem našeho zkoumání

- Vychází z kritiky soukromého jazyka – aby něco bylo jazykem, musí tam být veřejný proces testovatelnosti – soukromý jazyk je konceptuální omyl
- Předpokládejme, že si vytvoříme slovo, kterým chci pojmenovat událost, ke které mám přístup jen já – mám K. a spojím si tento výraz s tím konkrétním prožitkem – za týden mám pocit, že se nacházím ve stejném mentálním stavu a řeknu, mám K. – toto není podle Wittgensteina korektní – nemůžeme vědět, zda to K. používám korektně k označení toho, co se děje – jsem-li sama, nelze ověřit správné použití daného slova = není to jazykem
- Musí být stanovena pravidla správného používání slov
- Jazyk je vždy veřejný, abychom mohli říci, že jej používáme správně
- Význam slov jako bolest, červeň, stud... - nelze analyzovat – brouk v krabíčce (myšlenkový experiment)
 - Každý má krabíčku a v té krabíčce je něco, každý se však může podívat jen do té své krabíčky – jeden se podívá a řekne brouk – já se kouknu a říkám, že to je teda asi taky brouk, i když nevím, co v té krabíčce má ten druhý.
 - Jaký je význam slova brouk?
 - To, že každý může mít v té krabíčce cokoliv jiného, znamená, že výraz brouk musí být jiný než *označení toho, co je v krabíčce*
 - Brouk je zkratka za proces, projevy – podívám se do krabíčky a říkám *je tam brouk*

- Místo brouka budeme hovořit o **bolesti** – bolest je stejně privátní jako onen brouk; je to referent, ke kterému se nedostane nikdo jiný, než my sami – jediný testovatelný význam končí na hranici našich behaviorálních projevů – dispozice k jednání – není to kauzální příčina, ale jsou to ty projevy jako takové – je to **mentální stav!**
- Významem bolesti je mentální stav
- Dali jsme jméno určitým projevům

Behaviorismus v zásadě nahazuje autoritu první osoby autoritou třetí osoby